

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА „РЕТОРИКА“



АВТОРЕФЕРАТ

на

ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

на тема:

„Виртуална педагогическа реторика и обучение в онлайн среда“

Представен за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

по професионално направление „Реторика във виртуална среда“

2.3. Философия (Реторика)

Докторант:

Тодор С. Симеонов

Научен ръководител:

проф. д.ф.н. Иванка Мавродиева

**София
2017**

Материалите са на разположение в кабинет №133, бл. 4,
бул. „Цариградско шосе“ №125, катедра „Реторика“, Философски факултет
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Дисертационният труд е обсъден на разширен катедрен съвет на 27 юни 2017 год. в
катедра „Реторика“, като е взето решение за откриване на процедура за публична
защита на дисертационния труд.

Автор: Тодор С. Симеонов

Заглавие: „Виртуална педагогическа реторика и обучение в онлайн среда“

Научен ръководител: проф. д.ф.н. Иванка Т. Мавродиева,
Философски факултет, СУ „Св. Климент Охридски“

Научно жури – състав:

Председател: доц. д-р Силвия И. Цветанска

Рецензии:

доц. д-р Силвия И. Цветанска

доц. д-р Цветан М. Кулевски

Становища:

доц. д-р Гергана Х. Дянкова

доц. д-р Стефан Д. Серезлиев

проф. д.ф.н. Иванка Т. Мавродиева

Съдържание на автореферата на дисертационния труд

Съдържание на автореферата на дисертационния труд	3
Характеристика на дисертационния труд	4
Актуалност и значимост на тематиката на изследването	4
Мотивация за избора и разработването на дисертацията.....	6
Предходни изследвания и научни традиции	6
Обект и предмет на изследването	6
Хипотеза	7
Цел на изследването	7
Задачи на изследването	7
Ограничения в изследването	8
Методи на изследване	9
Структура на дисертацията	11
Първа глава: Образование, реторика и виртуална реторика: основни термини, традиции и съвременен статут	11
Втора глава: Нормативна уредба на обучението чрез ИКТ и интернет в България	13
Трета глава: Дизайн на изследването, методи и етапи	15
Четвърта глава: Приложение и резултати от изследването	19
Основни изводи от изследването	21
Приносни моменти в дисертационния труд, изведени от докторанта Тодор С. Симеонов.....	29
Списък с публикации на автора	30

Характеристика на дисертационния труд

Разработката е разделена в четири основни глави, които се предхождат от съдържание и увод. Първа и втора глава са посветени на проучвателна дейност на теории, концепции и термини, които са свързани с образованието и реториката, както и с изследване и анализ на нормативните положения и изменения към месец май 2017 год. В трета и четвърта глава е представено същинското изследване – дизайн, приложение и резултати. Библиографията се състои от общо 222 източника, от които 179 източника цитирани, основна литература и 43 източника, които са свързани с нормативната уредба в сферата на образованието и използването на ИКТ в него. Основната част на текста, като в този обем не са включени началните страници, съдържанието и приложенията, е съставена от 173 страници. Приложенията са обособени в последната част и включват: Приложение 1: Списък със съкращения; Приложение 2: Списък с дефиниции, използвани в настоящото изследване; Приложение 3: Учебни планове на курса по виртуална реторика; Приложение 4: Списък на корпуса от скрийнкаст файлове от проведеното киберетнографско наблюдение; Приложение 5: Списък на корпуса от скрийнкаст презентации на учениците; Приложение 6: Списък на фигурите в дисертацията; Приложение 7: Списък на таблиците, използвани в дисертацията; Приложение 8: Списък на скрийншотовете, използвани в дисертацията; Приложение 9: Списък на снимките, използвани в дисертацията. Дисертацията завършва със списък с публикации на автора.

Актуалност и значимост на тематиката на изследването

Фокусът в изследването на настоящата докторска дисертация се поставя върху едно гранично научно поле между реториката и педагогиката, а именно виртуалната педагогическа реторика и обучението в онлайн среда, които неминуемо следват трансформацията на съвременното общество, което е повлияно от все по-бързо развиващите се технологии. Комуникацията в интернет през годините се видоизменя с изключително бързи темпове. Това води след себе си до развитието на глобалната мрежа (от англ. World Wide Web (WWW)), която е създадена от Тимъти Джон Бърнърс-Лий. Мрежата се развива през различни етапи и генерации, тя преминава през от Уеб 1.0 (от англ. web – мрежа) и възможностите ѝ за предоставяне на информация за четене (от англ. Read Only) (Харизанова 2010, Aghaei, Nematbakhsh, & Farsani 2012); през Уеб

2.0 и достига до раждането на виртуалното общуване, виртуалната реалност и до интеракция в интернет (от англ. Read-Write). Виртуалната комуникация се осъществява посредством споделяне на информация между потребителите в специални уебсайтове от социален тип: блогове, форуми, уикита, социални мрежи и медии и т.н. (O'Reilly 2007). В процеса на развитие се достига до Уеб 3.0, която предлага взаимодействие и информация, които да са разбираеми не само от хората, но и от компютрите, и която се определя като мрежа със семантични характеристики. Метаморфозата на WWW, която се класифицира като мобилна мрежа, днес се нарича Уеб 4.0. Реално тя не е нова версия, а изменение на мрежата в контекста на мобилността на устройствата за достъп до нея като компютри, лаптопи, таблети, мобилни телефони, умни (от англ. smart) часовници, системи за навигация (GPS), музикални плейъри и четци (kindle) с опция за безжично свързване и интеракция в мрежата, смарт очила и т.н. Уеб 4.0 е наречен още и „Интернет на нещата“ (от англ. Internet of things), тъй като свързва хората чрез всички мобилни устройства във виртуалното пространство в реално време.

Днес говорим за Уеб 5.0, която първоначално е обявена като версия Уеб 4.0; през последните години Уеб 5.0 е отворена, свързана и интелигентна мрежа или още, както я класифицира Бърнърс-Лий, тя е „емоционална мрежа“ (Burners-Lee 2009). Новата версия на мрежата, която е все още в развитие, ще комуникира с нас както всеки друг човек, ще предоставя възможност за интеракция с общодостъпен изкуствен интелект, който е базиран на невротехнологии. Мрежата ще има възможност да „усеща“ емоционалното състояние на уебпотребителя и да се съобразява с неговите чувства. Уеб 5.0 ще регистрира и реагира на емоционалното състояние на човека и ще разпознава невербални сигнали като фациална експресия например, което се очаква да доведе до по-пълноценно общуване между човека и машината (Benito-Ozorio, Peris-Ortiz, Armengot, & Colino 2013).

От средата на 90-те години на 20. век до днес през 2017 година информационните и компютърните технологии (ИКТ) се развиват експоненциално и само за малко повече от двадесет години се наблюдава тази еволюция. На фона на тази технологична „буря“, хората и изследователите от различни научни области си задават въпросите: „Готово ли е младото поколение на България за този свят на нови технологии?“; „Имат ли учителите знанията, уменията и мотивацията да подготвят и изнесат такива уроци, които да предизвикват интереса и които да развиват знанията и уменията на новите поколения, които са получили освен майчината любов, но които сякаш са родени така,

че да ползват с лекота мобилните устройства и приложения?“. Това са въпроси, на които вероятно ще бъде даден нееднозначен отговор, но за които на този етап няма достатъчно задълбочени анализи от различни науки.

Мотивация за избора и разработването на дисертацията

Интересът ми към темата за технологиите и образованието се зароди след мои участия в няколко образователни проекта, в резултат на които установих, че съществува дефицит на определени познания и умения на учителите да използват ефективно технологиите, което се отразява и върху работата с учениците. И тъй като педагогиката, както и реториката имат своите ясно изразени практически приложения като наука, майсторство и умения, най-логично за изследването бе да се проучи технологично опосредстваната комуникация на учителите и учениците във виртуална среда през призмата на реториката.

Предходни изследвания и научни традиции

Педагогиката и реториката се срещат във вече установеното научно поле на педагогическата реторика (Павлов & Тоцева 2000; Горобец 2007; Десяевой 2013), а реториката е утвърдила своите научни и практически измерения във виртуалната среда (Hocks 2003; Warnick 2007; Мавродиева 2010; Вако 2012; Апостолова 2014). И въпреки че в научната литература се откриват хиляди статии и десетки книги, посветени на виртуалната реторика, на педагогическата реторика и на обучението онлайн, след обзор на научната литература има основание да се направи изводът, че се откроява *едно* научно поле или „научна ниша“, която остава неизследвана обстойно до този момент и която може да се обособи като *виртуална педагогическа реторика*.

Обект и предмет на изследването

Обект на изследването е клас от ученици, които са обучавани чрез смесено обучение в Едмодо, който представлява платформа за виртуално обучение. Смесеното обучение предоставя възможност да се допълни класическото класно обучение лице в лице с обучение, което се провежда във виртуална среда чрез ИКТ и интернет, под определена форма. Обектът първоначално е наблюдаван във виртуална среда, а след това е изработена специална програма за смесено обучение по виртуална реторика, с цел да се формират и развиват както основни умения по реторика, така и дигитални умения.

Предметът на изследване обхваща педагогическия реторичен акт и комуникацията между учителя и учениците, от една страна, и взаимодействието между учениците и учителя със самата платформа Едмодо, от друга страна. Обучението бе част от програмата на езиковото училище за интензивно изучаване на английски език и бе приложено в часовете по свободноизбираема подготовка (СИП), проведено през учебната 2015/2016 година.

Хипотеза

Хипотезата, която се формулира, е, че виртуалната педагогическа реторика играе съществена роля при провеждане на съвременното обучение в онлайн среда, като в процеса на обучението се съчетават утвърдени реторични традиции и принципи от педагогиката със съвременните модели и методи. Това съчетаване е база за подготовката на преподавателя в училище при осъществяване на ефективното педагогическо общуване и взаимодействие във виртуалната класна стая.

Цел на изследването

Настоящата дисертация се интересува от конкретното проявление на виртуалната педагогическа реторика в обучението онлайн чрез ИКТ и интернет във виртуалното пространство. **Основната цел** на изследването е да проучи проявлението на педагогическата и реторичната комуникация във виртуалната класна стая Едмодо и как то може да помогне за справяне с дефицита на дигитални умения при учителите, които са своеобразни оратори в училищна среда.

Задачи на изследването

За постигането на целта на изследването с оглед спецификата на обекта и предмета на изследване бяха дефинирани следните задачи:

1. Да бъде направен теоретичен обзор, да се въведат термини, да се очертаят границите на терминологичната база и по този начин да се очертае полето на виртуалната реторика и на обучението в онлайн среда.

2. Да се изследва и анализира актуалността на настоящата нормативна уредба в България по отношение на използването на ИКТ в съвременното българско училище.

3. Да се изследват реторичните, педагогическите и технологичните аспекти на смесеното обучение във виртуалната класна стая Едмодо като среда за използване на виртуална педагогическа реторика.

4. Да се приложат и изследват подготовката и процесът на поднасяне на виртуалния педагогически и реторичен акт в онлайн среда с цел усъвършенстване на обучението по виртуална реторика и развиване на дигитални компетентности.

Ограничения в изследването

Изборът на Едмодо, който е социален софтуер за обучение, за изследване на виртуалната педагогическа реторика, се базира на няколко факта от предварително проучване на този софтуерен продукт. На първо място Едмодо е неизследван в България поради относително ограничената му (до момента) употреба – използва се за професионално обучение от Британския съвет и няколко учители, които са новатори и преподават в училища във Видин, София, Пирдоп и Челопеч. Това са откритите чрез самата платформата преподаватели, които я използват. Повечето са я използвали веднъж или няколко пъти след обучение по проект у нас или в чужбина и нямат установена практика за смесено обучение (от англ. *blended learning*). Възможно е да има и други учители, които използват Едмодо в България, но тяхното откриване е изключително трудно поради факта, че Едмодо не разполага с такъв регистър на този етап.

Алтернатива на Едмодо в България е платформата Мудъл, която е добре позната на повечето училища след активни кампании по рекламирането на този продукт, както и в университетските среди, където се използва като основна платформа за онлайн управление на съдържанието на курсове и за предоставяне на дистанционно обучение. За употребата на Мудъл в университетското образование има значителен брой изследвания (А. Кременска 2010, 2014; В. Джамбазов, 2012; К. Стефанов, Б. Бончев, Е. Стефанова 2014; Е. Хаджиколев, Ст. Хаджиколева, А. Вангелова, 2014 и др.), защото дава възможност за непосредствено наблюдение и проучване от учените. Това е една от причините в настоящото изследване да се избере друга платформа за изследване – Едмодо.

Друга подробност относно Едмодо, която повлия върху вземането на решение да се изследва именно тази виртуална класна стая, е, че по своята същност той е социална мрежа, а не само платформа за управление на обучителния процес в онлайн среда. Той

обединява учители от цял свят, които могат да свързват и своите ученици по различни проекти в онлайн среда. Той дава възможност за смесено и онлайн обучение на деца от детската градина до 12. клас, както и възможност за използването му от колежи и университети. За разлика от конкурентни продукти като Мудъл и Блекборд (също се използва за обучение във висшите училища и в корпоративна среда), той е изцяло безплатен – без ограничения за потребителската бройка или времето за безплатно ползване и поддръжка. Платформата е базирана на *облачните технологии* (от англ. cloud technologies), ето защо не се нуждае от инсталиране и поддръжка. Едмодо може да се използва от учители, ученици и техните родители, без да е необходимо училището или родителите да заплащат за това. Това е една от причините именно Едмодо да бъде избран за апробиране като платформа за провеждане на обучение и възможността за безплатно *включено наблюдение в онлайн среда*. Друга причина, споделена и от учениците, с които е проведено обучението, е, че Едмодо наподобява познатата за тях социална мрежа Фейсбук. Не по-малко важен факт при избора на Едмодо бе, че той е *защитена среда*, тоест учителите имат контрол върху това кой се присъединява към тяхната класна стая. Друг аргумент за избора на Едмодо при реализиране на изследването в дисертацията е, че са налице повече възможности за учениците да се ангажират в ненаблюдавана комуникация (която в социалните платформи често може да прелее във вербална агресия и тормоз), практически е сведена до минимум. Едмодо също така предоставя възможност родителите да бъдат активно въввлечени в образователния процес – те автоматично имат достъп до виртуалната класна стая, когато детето им се присъедини и могат да наблюдават процесите, напредъка и календара със задания на учениците. По този начин теорията, включваща родителите като трета страна в образователния процес и постановяването на родителите като субекти на новия образователен закон, се обединяват в тази функционалност на социалната платформа за учене Едмодо.

Методи на изследване

Тъй като се отличава със специфично проявление, педагогическата реторика във виртуална среда не може да бъде изследвана чрез един установен, утвърден и използван вече научен метод, който да осветли особеностите и характеристиките на педагогическото общуване. Поради факта, че комуникацията в мрежата се развива в условия на интерактивност (Hoffman, Novak, & Chatterjee 1995; Jensen 1998; Hocks 2003; Братанов 2004; Warnick 2007) и мултимодалност (Cope & Kalantzis 2000, 2009,

Jewitt & Kress 2003; Kress 2004, 2009), дизайнът на изследването е направен на основата на **изследване чрез действие**. Основна характеристика на изследването чрез действие е, че то дефинира проблем на базата на наблюдението и изготвя план за справяне с този проблем – т.е. насочено е към промяна и подобряване на процесите в една система. Реториката, също както и педагогиката, цели промяна – реториката да доведе до убеждение или промяна на убежденията, педагогиката да допринесе за усвояване на повече знания. Реториката и педагогиката имат и обща функция, а именно образователната функция. Тази линия на движение и промяна трябва да бъде „уловена“ и установена чрез подходящия изследователски инструментариум, който бе открит именно в изследването чрез действие.

Поради спецификата на канала, в който „пребивава“ обектът на изследването – виртуалната класна стая Едмодо, бе предпочетен подходът да е основан на качествени методи за събиране на информация и анализ. За натрупването на емпиричен материал изследването чрез действие разчита на наблюдението. Тъй като при наблюдението във виртуалната класна стая онлайн не може да се прилагат класическите проявления на етнографските методи за наблюдение, бе предпочетен нов метод на изследване, който е наречен **киберетнография** (Rybas & Gajjala 2007; Симеонов 2015). Той си служи с технологията скрийнкаст (видеозаснемане на екрана на устройството, чрез което се наблюдава виртуалната среда) и скрийншот (снимка на екрана на устройството, чрез което се наблюдава виртуалната среда).

Тъй като една от целите на педагогическата, а и на реторичната практика е промяна на реалността, като тези промени не са самоцелни по своята природа, след наблюдението бе предприето **разработване на курс по виртуална реторика с цел развитие на реторични и дигитални умения и компетентности**. Урочните планове за този курс в тяхната цялост бяха подложени на анализ чрез **метода на експертната оценка**, за да се повиши качеството, да се открият потенциални флукутации и неточности и да се преценира курсът в структурно и съдържателно отношение спрямо нуждите на конкретния клас. По време на провеждането на курса (проведен от изследователя и автор на настоящата дисертация) също бе прилаган **методът на киберетнографията** (наричан още **киберетнографско наблюдение**). С цел да се избегне субективността, тъй като етнографските методи и резултатите от тях зависят основно от преживяването и преценката на изследователя, бе предприето и провеждане на анкета сред учениците след завършване на изследването.

За целите на анализа на изследването бяха създадени **два корпуса** от скрийнкастове: 1) Скрийнкаст файлове от апробацията на Едмодо преди същинското изследване; и скрийнкаст файлове от провеждане на киберетнографското наблюдение; както и 2) Скрийнкаст файлове, направени при финалния проект, зададен на учениците след завършването на курса.

За целите на реторическото изследване бе приложен **реторичен анализ** на няколко нива:

1. Анализ на реторичната ситуация във виртуалната класна стая Едмодо чрез метода на Хокс за анализ на виртуална среда, адаптиран за нуждите на изследването.
2. Анализ на проявлението на петте реторични канона при виртуалната педагогическа реторика.
3. Визуален реторичен анализ на корпуса от ученически скрийнкаст презентации.

Структура на дисертацията

Първа глава: Образование, реторика и виртуална реторика: основни термини, традиции и съвременен статут

В тази глава се прави обзор на съществуващата научна литература в граничните за виртуалната педагогическа реторика области като философия, психология, педагогика и реторика, като се прави преглед на основни течения и теории през 20. и 21. век. Очертава се теоретичната рамка, върху която стъпва и виртуалната педагогическа реторика, за да се стигне до нейното дефиниране. Фокусът в образованието се премества от дидактическото фронтално изложение към конструктивистката концепция за активното изграждане на знанието (Dewey 1902, 1910; Piaget 1968; Vigotsky 1978; Bruner 1960; Ausubel 1961; Pelz 2014). От друга страна, се променя и ролята на учителя, който вече не е директен източник, който „излива“ знание към децата, а по-скоро е посредник, модератор и инструктор, който предоставя „скеле“ (Bruner, 1960) за конструиране на познанието. Тези концепции, както и идеята на Сименс (2005) за „кънективизма“ повлияват съвременното обучение, което се осъществява посредством ИКТ и интернет, в което централно място заемат нуждите на новите поколения от дигитално „местни“ ученици (digital natives) (Prensky 2001). Виртуалната педагогическа

реторика, която черпи от традициите на реториката, но и на педагогиката също възприема за централни виртуални ученици като аудитория, както и синхронността при провеждането на виртуалния педагогически и реторичен акт. Особеностите на виртуалната педагогическа реторика по линия на синхронността са изведени в Таблица 1: „Виртуално синхронно и асинхронно и класическо класно обучение“ на страница 57. В края на главата е дадена и разгърната дефиниция, описваща същината на виртуалната педагогическа реторика:

1. Вид професионална реторическа комуникация, която се осъществява във виртуална среда чрез средствата на информационните и компютърните технологии и интернет;
2. Синхронно (на живо) или асинхронно (на запис);
3. С цел ефективно обучение и интерактивно общуване между учители, ученици и родители;
4. При която централно място заемат нуждите на новото поколение аудитория от дигитално грамотни ученици.

Основни характеристики на това ново понятие са професионалният му характер, защото се упражнява в сферата на образованието; протичането на реторичния педагогически акт във виртуална среда – синхронно или асинхронно; както и фокусът, поставен от различни научни теории върху важността и нуждата от отчитане индивидуалните потребности на битуващите с технологиите и чрез тях, „дигитално местни ученици“ – членовете на аудиторията, с цел постигане на ефективен учебен процес. Подготовката на учителя за виртуалния реторичен акт и преподаване в онлайн среда също е от изключително значение за ефективната и съвременна комуникация с ученици и родители.

Главата завършва с извод на базата на обзора на наличната теория и очертаната рамка на полето на виртуалната педагогическа реторика, че непознаването нуждите и възможностите на аудиторията от ученици и поднасянето по неефективен начин на неадекватно учебно съдържание може да доведе до срив в педагогическото общуване, което да промени психологическия климат в класа към негативен и да инхибира процесите на учене.

Втора глава: Нормативна уредба на обучението чрез ИКТ и интернет в България

В тази глава се прави преглед и анализ на основните действащи нормативни документи, в които е засегната сферата на обучението чрез технологии, дистанционното обучение и развитието на дигитални компетентности чрез ИКТ: стратегии, закони, наредби, както и проекти на учебни планове. При анализа бяха проучени статусът на използването на ИКТ в българските училища, отразен в Стратегията за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Република България (2014 – 2020). Също така важна част от изследването на тази глава отразява статута на дистанционното обучение и развитието на дигитални компетентности у учениците, които компетентности са застъпени в новия Закон за предучилищното и училищното образование. Възможностите за онлайн дистанционно обучение се опосредстват от настоящия Закон, давайки институционална гаранция на този подход, чрез въвеждане на дистанционната форма на обучение. В Закона и в съответните стандарти не се конкретизира какви точно форми и електронно съдържание би следвало да се подготвят, за да се осъществява обучението във виртуална среда. От теоретичния обзор стана ясно, че виртуалното обучение се осъществява чрез онлайн структурирано съдържание във виртуални класни стаи, социалните мрежи и медии, онлайн видео конферентни връзки и други информационни и компютърни технологии. От направения преглед на законово-нормативната рамка се разкрива, че за да се възползва училището от дистанционното обучение, налице трябва да са:

1. Хардуер и софтуер – необходимото оборудване и приложения, които правят обучението във виртуална среда възможно;
2. Достъп до информационни и компютърни ресурси, интернет (Освен да ги има, те трябва да са достъпни за учениците и учителите);
3. Изграждане на професионални възможности и капацитет – обучение на педагогическите кадри за работа с различни жанрове и методи на преподаване във виртуална среда;
4. Установяване и прилагане на стандарти или насоки за изработване на учебни планове, уроци и електронно съдържание.

Основният фокус на Закона е върху изграждане на компетентности, сред които са дигиталната компетентност и умението за работа с технологии. По този начин чрез развиване на определени компетенции се дава шанс за развитие на модерни социални умения, колаборативно учене, умения за общуване и работа чрез технологиите и интернет. От друга страна, това позволява тези нормативни постановки да дадат на учителите възможност да усъвършенстват методите си на преподаване, както и да използват нови методи, форми и канали. Обобщавайки, в края на главата са изведени изискванията за дигитална грамотност и компетентности, открити при анализа – Таблица 2: „Форми за употреба на ИКТ в образователния процес и изграждане на дигитална компетентност“ на страница 91:

	Учебни програми за I клас (начален етап)	Учебни програми за V клас (прогимназиален етап)	Учебни програми за VIII клас (гимназиален етап)
Форми за развитие на дигитална компетентност	- Основи на безопасната работа с компютър	- Търсене, съхранение, обработка, представяне и споделяне на информация от интернет	- Работа с мобилни технологии, приложения и програми за създаване и публикуване на информация в интернет
	- Въвеждане на букви и текст с клавиатура по БДС	- Работа с дигитално текстово, аудио, видео и мултимедийно съдържание	- Използване на социални мрежи и социални медии (блогове, форуми, уикита и др.)
	- Въвеждане на числа в електронни таблици	- Създаване на мултимедийна презентация	- Основи на програмирането за създаване на уебсайт, създаване на съдържание (текстово, аудио, визуално и мултимедийно) за мрежата
	- Използване на ИКТ за наблюдение и посещение на виртуални библиотеки, галерии и т.н.	- Работа със сайтове, социални мрежи и социални медии, електронни библиотеки и други уеб базирани източници	- Писане на е-писмо/имейл като основна форма за комуникация в мрежата
	- Четене, слушане и гледане на учебно съдържание във виртуалното пространство.	- Използване на платформи за е-обучение	- Безопасно и отговорно сърфиране и споделяне на информация в интернет при спазване на нетикета и нормите на дигиталното гражданство
		- Използване на софтуерни програми за демонстрационни цели, запис и възпроизвеждане на визуални и звукови формати	- Проектна, колаборативна и самостоятелна работа чрез облачните технологии
		- Комуникация чрез визуални и гласови средства – уеб камера, фото камера, мобилен телефон	- Използване на платформи за е-обучение

			- Използване на ИКТ за наблюдение, демонстрация и анализ на различни явления, процеси, събития, галерии и др., свързани с изучаваното учебно съдържание
			- Използване на ИКТ за чертане и проектиране на геометрични фигури, схеми, чертежи и т.н.

Таблица 1: Форми за употреба на ИКТ в образователния процес и изграждане на дигитална компетентност

Нормативното постановяване на тези форми, дейности и методи ще насочи училищата и преподавателите към адекватните начини да общуват със съвременните ученици чрез технологиите. От друга страна, тези нови форми, основани на информационните и компютърните технологии и интернет, позволяват осъществяването на качествено дистанционно обучение, както и качествено и ефективно смесено обучение в редовните часове. Тези технологии са инструменти за съвременно обучение и могат да допринесат за изграждането на знания, умения и компетентности в съответствие с Националната стратегия за ИКТ, новия Закон за предучилищното и училищно образование и различните наредби и стандарти. Също така те трябва да се включат като част от предвидените в Закона възможности за продължаващо обучение на настоящите учители и в обучението и подготовката на бъдещите педагогически кадри.

Трета глава: Дизайн на изследването, методи и етапи

Трета глава е обособена като дизайн на изследването, представяне и обосноваване на изследователския подход. Мотивиран е изборът на методи за събиране на емпиричния материал и за неговия анализ. Разгърната е структурата на изследването и е описана подготовката на различните етапи на изследване. Тъй като изследването възприема *подхода да разработи подходяща и приложима учебна програма за курс по виртуална реторика*, която да отговаря на стандартите и изискванията, заложиени в новия образователен закон, като следва теоретичните тенденции, прилагани в съвременното обучение, дизайнът на изследването трябва да включи такъв метод, който да позволи изследването на *виртуалната педагогическа реторика и обучението в*

онлайн среда. Самата реторика е „...способ за промяна на реалността не чрез директно влагане на енергия в даден обект, но чрез създаването на дискурс, който да промени реалността чрез медиация между мисъл и действие. Ораторът променя реалността, като създава такъв дискурс, който по такъв начин ангажира публиката в мисъл и действие, че става носител на промяната. В този смисъл реториката е винаги убеждаваща“ (превод от английски език – Т. Симеонов) (Bitzer, 1968). При издирването на най-подходящия метод за такъв тип изследване, което не може да се изпълни изцяло от изброените по-горе методи, бяха открити възможностите на метода **изследването чрез действие** (от англ. action research). Редица изследователи са дефинирали същността на изследването чрез действие, като му дават и различни наименования: *колаборативно практическо изследване* (Iversen, Mathiassen, & Nielsen 2004), *включено изследване чрез действие* (Street & Meister, 2004; Whyte, Greenwood, & Lazes, 1991), *диалогично изследване чрез действие* (Mårtensson & Lee, 2004). По своята същност изследването чрез действие има своето ефективно приложение и в педагогическите изследвания, където често се търси идентифициране, оценяване, изследване и анализ на определен проблем с цел достигане до промяна. Този метод може да се използва за извеждането на изследователски проблеми от полето на образованието с различно естество – свързани с образователния процес, управлението на образователния процес, методите на преподаване, методиката на преподаването на отделни дисциплини и т.н. Този метод дава възможност да се приложи към изследването на програми или образователни подходи, които се апробират. Изследването чрез действие или интервенция, следва определени стъпки или фази на приложение:

1. Установяване на изследователски въпрос/проблем
2. Наблюдение и събиране на данни за проблема
3. Организиране и анализиране на данните
4. Разработване на план за справяне с проблема
5. Приложение на плана
6. Оценяване на приложението/резултатите от приложението на плана
7. Идентифициране на допълнителни пречки/проблеми с потенциал за изследване
8. Повторение на процеса.

Повторението в последната фаза на този метод определя цикличния му характер. Една от критиките към метода е именно свързана с продължителността и приключването на изследването. Едно такова изследване може да стигне от три месеца до пет години (Lau, 1997). Какъвто и метод да се използва обаче, всяко научно изследване завършва с фиксиране на ограничения, изнасяне на резултати и препоръки за бъдещи изследвания.

Тъй като изследването търси специфичните реторични аспекти на педагогическата реторика във виртуална среда, при интерпретацията на събраните данни от изследването чрез действие, киберетнографското наблюдение и анкетите, е нужно да се използва метод за изследване на реторичната комуникация във виртуална среда. Това бе постигнато чрез приложението на реторичния анализ на няколко нива на проучване:

- Адаптирания анализ по Хокс ще бъде прилаган за изследване на виртуалната класна стая, като среда и ситуация по време на киберетнографското наблюдение.
- Анализ на проявлението на петте реторични канона, завещани от Цицерон, като анализът е в контекста на виртуалната педагогическа реторика.
- Визуален реторичен анализ, който да анализира корпус от скрийнкаст презентации, подготвени от учениците, обект на изследването като финален проект на курса. Той съчетава вербални, невербални и визуални аспекти при изследването на презентирането във виртуална среда.

В обобщение и след проучване на различни методи за изследване на реториката и обучението в онлайн среда бе взето решение да се върви към съчетание на няколко качествени метода, които да бъдат приложени в различните етапи на изследването чрез действие:

1. Метод на изследване чрез действие, който да спомогне за дефиниране на проблема, да даде рамката и стъпките на изследването.
2. Метод на киберетнографско наблюдение за добиване на автентични данни при първоначалния етап на изследването и при събирането и интерпретиране на данни при приложение на плана.
3. Метод на експертната оценка за анализиране на плана за справяне с проблема.
4. Анкетиране с цел получаване на допълнителна оценка на приложението на плана.

5. Реторичен анализ на различни нива – анализ на ситуацията и интеракциите, анализ на реторичните канони при виртуалната педагогическа реторика и визуален анализ.

Изследването чрез действие като метод се уповава на практическото приложение на изследването, наблюдението и аналитичността. Настоящото изследване се базира на добитата и анализирана информация от качествени методи, чийто източник са киберетнографското наблюдение и наблюдение в класната стая, анкетирането и реторичният анализ. Изборът е направен с ясното съзнание, че при подобен тип изследвания, изследвателят и обектът на изследване се повлияват взаимно и следователно всякакви изводи имат субективен, локален характер, отнасящ се основно за конкретния случай. Независимо от това качествено изследване представлява дълбочинен разрез, който дава възможност да се изследват в по-големи детайли структурата и динамиката на виртуалната педагогическа реторика и комуникация във виртуалната класна стая Едмодо.

В структурно отношение изследването се състои от четири фази (виж Таблица 2: Етапи на провеждане на изследването стр. 104). В първата фаза се апробира самата платформа Едмодо, като методът на смесено обучение се въвежда експериментално в обучението по английски език и завършва с анкета за обратна връзка. Следващите три фази (2, 3 и 4) следват стъпките на провеждане на изследване чрез действие, като включва останалите методи на кибернаблюдение и анкетиране с цел събиране на данни и реторичен анализ за интерпретацията на данните, събрани в хода на изследването чрез действие.

Първа фаза	Втора фаза	Трета фаза	Четвърта фаза
<p>1) Апробация на Едмодо, като възможна онлайн среда за провеждане на виртуална педагогическа реторика;</p> <p>2) Изнасяне на доклад с резултатите от апробацията на Едмодо и смесения подход на обучение.</p>	<p>1) Киберетнографско наблюдение на провежданото смесено обучение с цел извличане на данни за немоделирана виртуална педагогическа практика в онлайн среда;</p> <p>2) Професионално обучение за използване на Едмодо.</p>	<p>1) Създаване на експериментална програма за обучение по виртуална реторика, използвайки смесено обучение;</p> <p>2) Експертна оценка на урочните модули, преди имплементацията на програмата;</p> <p>3) Имплементиране на програмата (провеждане на обучението) в реални условия;</p> <p>4) Включено етнографско и</p>	<p>1) Реторичен анализ и интерпретация на данните от киберетнографското изследване и анкетата за обратна връзка;</p>

		киберетнографско изследване; 5) Анкетирание с цел обратна връзка.	
--	--	--	--

Таблица 2: Етапи на провеждане на изследването

Първа фаза: аprobация на Едмодо, като възможна онлайн среда за провеждане на виртуална педагогическа реторика.

Втора фаза: 1) Киберетнографско наблюдение на провежданото смесено обучение в часовете по английски език на осми „б“ клас на ЧПГЧО „Челопеч“ през учебната 2015/2016 год. с цел извличане на данни за виртуална педагогическа практика в онлайн среда;

2) Професионално обучение на изследователя като треньор, учител и посланик на платформата Едмодо с цел задълбочено навлизане в структурните, педагогическите и комуникационните функционалности на виртуалната класна стая.

Трета фаза: 1) Създаване на *експериментална програма за обучение по виртуална реторика, използвайки смесено обучение като решение за интервенция с цел подобряване на смесеното обучение в часове по английски език;*

2) Експертна оценка на урочните модули преди имплементацията на програмата;

3) Имплементиране на програмата (провеждане на обучението) в реални условия;

4) Включено етнографско и киберетнографско наблюдение на класа под интервенция;

5) Анкетирание с цел обратна връзка.

Четвърта фаза: 1) Реторичен визуален анализ и интерпретация на данните от киберетнографското изследване и анкетата за обратна връзка;

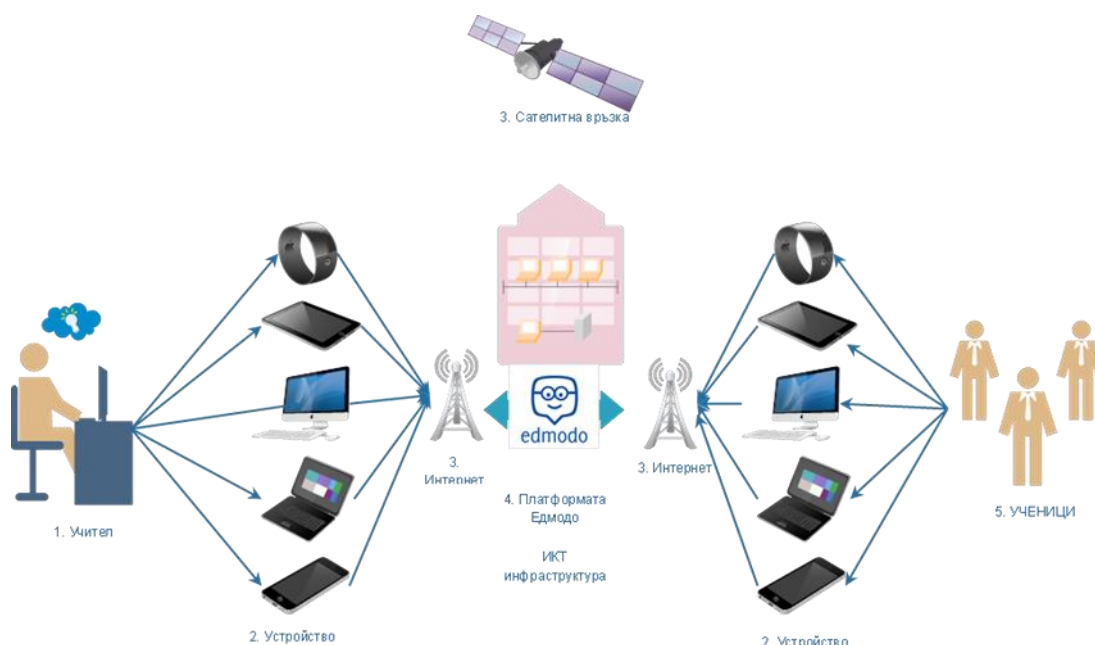
2) Реторичен анализ на различни нива.

Четвърта глава: Приложение и резултати от изследването

В четвърта глава е представено самото изследване през различните етапи: аprobация (първа фаза) и изследване чрез действие (втора, трета, четвърта фаза), които са заложиени в предходната глава. Представят се резултатите от наблюдението, анкетите

и реторичния анализ на изведения емпиричен материал, събран в двата корпоса от скрийнкастове. В последната част от тази глава са направени изводи от провеждането на изследването. Чрез киберетнографското наблюдение по време на приложението на курса по виртуална реторика за ученици бе съставен корпус от скрийнкаст файлове (Приложение 4), както и корпус със скрийншотовете (Приложение 5), на базата на които по-късно бе направен реторичният анализ. Анкетата за обратна връзка бе въведена, с цел да се компенсира субективният фактор в преценката на изследователя по време на киберетнографското наблюдение, но сериозен дисонанс между резултатите от наблюдението и анкетното проучване на учениците не се отчита.

В четвърта глава са систематизирани и особеностите на виртуалния педагог (Фигура 8: Модел на виртуалната педагогическа комуникация в Едмодо стр. 137).



Фигура 8: Модел на виртуална педагогическа комуникация в Едмодо

Учителят подготвя учебното съдържание, като извървява стъпките/каноните на реториката при проявлението им във виртуалната среда. Съдържанието може да е текстово, визуално, аудио или комбинация от различни модалности, с цел да се отговори на различните нужди и на различните типове учащи. С помощта на ИКТ под формата на хардуер – стационарен компютър или мобилни устройства и интернет, учителят създава класа, а след това и учебното си съдържание в Едмодо; той го съхранява и изпраща до аудиторията си от ученици във виртуална среда. От своя страна учениците също получават посланието на учителя под една от формите, описани по-

горе, откликват на инструкцията и създават своя отговор чрез различни устройства и интернет във виртуалната класна стая Едмодо.

Визуалният реторичен анализ е направен в четвърта глава върху корпуса от скрийнкаст презентации на учениците и той показва усвояване на учебното съдържание на курса по виртуална реторика, базиран върху петте канона на реториката и проявлението им при виртуалната педагогическа реторика. Анализът показва също, че учениците достигат до хомогенност при съчетаването на различните модалности – текст, снимки и други визуални елементи, видео, аудио, хипертекстуалност и т.н. По този начин се потвърждава и изводът от анализа по Хокс, че учениците демонстрират средни до високи нива на хибридность при съчетаване на различни модалности при изготвяне на съдържание за мрежата.

Основни изводи от изследването

Реторичната ситуация във виртуалната класна стая бе описана в пълнотата ѝ от технологични, педагогически и реторични аспекти. При първата и втората фаза на изследването става ясно, че нивата на интеракция и на хибридность са ниски до средни, а нивото на прозрачността – високо, защото се използват познати формати като текст или снимка. Това се дължи на факта, че реторичният акт не е добре структуриран или е на информативно ниво на провеждане – учителят споделя линк с информация, а учениците само лайкват/харесват, но това не дава индикация за по-сериозно взаимодействие с тази информация. Когато има пълноценно общуване и се използват функционалностите на виртуалната класна стая след допълнителното обучение в Едмодо и анализа на проявлението на петте реторични канона при виртуалната педагогическа реторика тогава се забелязват положителни промени. Интеракциите при модерирания реторичен акт са по-високи – например при задачите да се създаде пост, т.е. кратка онлайн публикация и да се коментират постовете на съучениците. Хибридността също се характеризира със средни и с високи нива, което се потвърждава и при визуалния анализ на скрийнкаст презентациите на учениците, защото се съчетават множество модалности освен текст със снимка, използва се аудио, видео, хипертекст, хиперлинкове и др. Прозрачността пада от високи до средни и ниски нива поради обратнопропорционалния характер на хибридността, т.е. при съчетаването на повече медийни модалности хибридността намалява. Въз основа на направения анализ

са налице основания да се направи изводът, **че в тези случаи на осъществяване на виртуалната педагогическа реторика реторичният акт определя ситуацията, а не обратното.** С други думи анализът по Хокс показва, че при виртуалната педагогическа реторика за педагогическата реторична ситуация е от особено значение подготовката на учителя за педагогическия и реторичния акт, за педагогическото общуване като цяло. Не може да се отрече обаче, че по-строгото модерирание на реторичния акт лишава реторическата ситуация от спонтанност, т.е. намаляват ученическата инициатива за неформална комуникация извън ръководения конкретния педагогически и реторичен акт.

Комуникацията се откроява с **бързина и краткост**, факт, който се потвърждава от наблюдението, но този извод получава верификация и в анкетата. Скоростта и краткостта на комуникацията изискват **яснота и конкретност** при формулиране на текста, речта, поста, имейла, презентацията, скрийнката и т.н. **Стилът на общуване е полуофициален**, който е характерен стил за вътрешната комуникация в институциите, организациите и екипите по принцип при използване на интернет, социалните мрежи, електронни платформи и форуми. Това скъсява дистанцията между учителя и учениците и позволява на учащите се лесно да разбират инструкциите на учителя, докато се запазва статусът и етосът на учителя като ръководещ процеса на обучението. Това постига една непринудена и позитивна среда, в която учениците се обучават и упражняват за бъдещите си професии в различни организации и среди, в които ще употребяват полуофициалния стил на общуване всекидневно и в реални условия.

Друг извод от предварителното проучване, който се потвърждава, е, че Едмодо за разлика от другите социални платформи, предоставя **защитена учебна среда**, в която учителят следи процесите по комуникация и обучение. Учениците не могат да използват платформата за лична ненаблюдавана комуникация. Не могат да получат достъп и лица, които учителят не допуска в платформата. Когато институцията на училището и учителите създават среда за обучение в мрежата, поддържат позитивна и приятелска комуникация с децата, тогава и нуждата да се създават допълнителни, паралелни групи в други социални мрежи и медии, до които нямат достъп възрастни, отпада. Това позволява реторичният акт в тази среда да се развива без особени обструкции и притеснения, както и в съчетаване и синхрон с етичните норми в образователния процес. От друга страна, се възпитават умения за отговорно поведение

в мрежата, което изключва използването ѝ за вербална агресия и тормоз в училище. Това е част от възпитанието на учениците в отговорно дигитално гражданство.

За да може да се постигне гладко и ефективно изцяло онлайн или смесено обучение, съвременният учител, който се проявява и като оратор в специфична професионална среда, трябва да притежава определени познания и компетентности, за да може адекватно да обучава децата, според заложените в новото законодателство в сферата на образованието стандарти. На базата на реторичния прочит на изменението на петте канона спрямо проявленията им в педагогическата практика във виртуална среда обобщено могат да се **изведат следните реторични и дигитални умения и компетентности, необходими на учителя:**

Inventio

- Да познава и да използва с уебтърсачки/браузъри с цел намиране на адекватна, съвременна и достоверна информация, да открива източници и материали, които да използва за подготовката на учебни материали в реална, офлайн или във виртуална, онлайн, среда;
- Да умее да систематизира и организира материалите, които открива; да знае как да цитира и реферира източници от мрежата.

Dispositio

- Да познава и да умее да организира виртуални класни стаи, блогове и други социални платформи с цел обучение;
- Да познава и да умее да структурира адекватно различни педагогически методи за преподаване с различни жанрове за виртуална комуникация пост, тест, куиз, анкета, чат/пост дискусия, задание и т.н.;
- Да умее да структурира педагогическата си работа и ораторство в текстови, аудио, видео и мултимедийни формати като мултимедийни презентации, скрийкаст и др.
- Да разполага подходящо аргументите, източниците и различни елементи, присъщи за съдържанието в мрежата – текст, снимки, аудио, видео, хипертекст, хипервръзки и т.н.

Elocutio

- Да познава реторичните фигури в класическото им проявление и в новите им проявления на визуално равнище – цветове, снимки, видео и мултимедия, с цел да направи представяния материал по-въздействащ за аудиторията от виртуални ученици.

Memoria

- Да познава и да използва различни начини и инструменти за запаметяване, запис, съхранение и разпространение на учебното съдържание във виртуална среда; като съчетава познатите от реторичните традиции методи с тези, които се използват във виртуална среда и чрез облачните технологии.

Actio/Pronunciatio/Presentatio

- Да познава начините за споделяне на учебното съдържание чрез различни платформи в онлайн среда;
- Да познава въздействието на вербално, невербално и визуално ниво върху ученическата аудитория.

Тези проявления на уменията и знанията за провеждане на виртуален педагогичен реторичен акт са базирани на изследването на конкретно тази виртуална среда – класната стая Едмодо. Те обаче могат да бъдат екстраполирани и приложени като модел чрез всяка друга учебна платформа, защото логиката на интеракциите при социалните платформи от вида Уеб 2.0 е сходна. Това е лесен за приложение модел за подготовка на съвременните учители за изграждане у тях на нужните знания и умения за преподаване в училище според изискванията на 21. век, който да послужи да се систематизира курс не само за учениците, но и за обучението на техните учители чрез обучение в Едмодо.

След изследването училището планира поетапно обучение на всички учители, които преподават английски език, друг предмет на английски или имат основно ниво на познания по езика. До момента са проведени две обучения и са сертифицирани двама учители, които използват активно платформата Едмодо и синтезираните от изследването знания от учебната 2016/2017 год.

Познанията, които са придобити при използване на платформата при отчитане на съвременните ДОС за дигитални компетентности и на резултатите от реторичния анализ за промяната на каноните, неминуемо се отразяват положително върху

увереността на учителите при работа с технологиите. Обучението на учители за придобиването на тези умения създава „мост“, който да скъси дистанцията между учителя, определян като поведение чрез метафората „дигитален имигрант“ (digital immigrant – Prensky 2001) и дигиталното поколение от ученици.

Учителят, който е получил „инициация“ и се е интегрирал чрез обучение и практика за използване на виртуална педагогическа реторика, се превръща във **виртуален учител** – той е готов ефективно да създава виртуална учебна среда и да обучава чрез ИКТ и интернет, поколението от ученици – неговата виртуална аудитория от ученици или **виртуални ученици**. Виртуалният учител и виртуалните ученици в контекста на настоящето изследване не са компютърно генерирани образи, аватари и други компютърни образи, но чрез своите профили те участват във виртуалната педагогическа реторика, тъй като трупат знания по съответния предмет и развиват дигитални умения.

Виртуалните ученици влизат онлайн във виртуалното пространство, за да слушат музика, гледат филми, играят игри, но също така, за да учат чрез различни социални платформи като Едмодо, YouTube, Wikipedia, Wattpad и т.н. Те четат, пишат свои текстове, коментари, постове и т.н. във виртуалната среда с лекота, но имат нужда от развитие и шлифоване на тези умения и компетентности, с цел да ги използват ефективно и по предназначение и за да бъдат подготвени за утрешния ден, където професията ще продължава да има своето значение, но познанията, уменията и компетенциите ще са ключови.

По време на киберетнографското наблюдение във виртуалната класна стая Едмодо, виртуалните учениците усвояват добре материала, свързан с реториката и проявленията ѝ във виртуална среда. При приложението на третата част на изследването става ясно, че учениците имат основни познания за първите два канона на реториката – *inventio* и *dispositio*. Те успяват бързо и лесно да боравят с уебтърсачките, но нямат критичния филтър, с който да преценяват достоверността на информацията. Повечето от тях се научават да използват статистически примери в аргументацията си, снимки и други ресурси, като посочват източниците с хипервръзка или хипертекст. При други ученици цитирането и реферирането към източници трябва да се тренира допълнително. Също така след анализа бе направен изводът, че виртуалните ученици владеят втория канон на ниво структуриране на текста, речта, презентацията – увод, изложение, заключение. Аргументацията, макар да бе тренирана по време на курса, представлява дефицит,

който няма как да бъде преодолян, ако се преподава само в часовете по философия, които включват логика и аргументация в няколко теми. Критичното мислене и аргументацията трябва да се тренират целенасочено по време на часовете по различните предмети и настоящото изследване показва как това е възможно, без да дава предписания, а представя възможности.

Резултатите от анализа показват, че учениците демонстрират добро и високо ниво на владеене на **inventio** – правилно намиране, подбор и систематизация на материали от мрежата, визуалните аргументи са добре подбрани и подкрепят текста. Уменията за подредбата на съдържанието (**dispositio**) – текст, снимки, видео, хиперлинкове също е на едно високо ниво, но справянето с аргументативната част при повечето ученици остава слабост. Използват се различни стилистични фигури (**elocutio**) като реторичен въпрос, повторение, анафора, метафора и др. Измененията при metoга във виртуалната среда с възможностите на новите облачни технологии за запазване на съдържанието, съхранение и възпроизвеждане онлайн също са усвоени от учениците. Не на последно място учениците (11 от 14) са се справили с **actio** на добро ниво. Те навигират презентацията, догато излагат своята реч; едновременно с това се заснемат на камера и следят за своето невербално поведение.

Като част от реторичния анализ на жанрово равнище въз основа на резултати от цялото изследване, бяха изведени следните проявления на реторическо педагогическо общуване – класически и нови при смесеното обучение:

Смесено преподаване	
<i>В класната стая</i>	<i>В онлайн среда</i>
Метод на „мозъчната атака“	Анкета/пол
Метод на „концептуалната карта“	Пост/бележка
Дискусията	Чат
Фронтално изложение на нови знания	Задание/проект
Презентиране чрез мултимедия	Куиз/тест
	Електронно писмо/имейл

	Пост/ чат дискусия във виртуална среда
	Мултимедийна презентация
	Скрийнкаст презентация
	Видео и аудио – обаждане/ конферентна връзка

Таблица 3: Жанрове на класическата и виртуалната педагогическа реторика

При преподаването в класната стая се откриват класически реторични жанрове като дискусията, фронталната лекция и особените за педагогическата реторика методи на преподаване чрез „мозъчна атака“ и „концептуална карта“, които са подвидове на дискусията. Открива се и презентацията, която има традиции в класната стая.

Сред новите форми на виртуалната педагогическа реторика се установяват следните: **постът/кратка онлайн публикация** в различните му проявления (в блогове, социални мрежи и медии) под формата на **бележка, коментар** или **отговор**. Изведени са също така и други формати, някои от които реторични, **дискусия в малки групи, чат** или чрез постове; мултимедийна, видео и скрийнкаст **презентация**. Други жанрове не са типично реторични: **имейл, анкета** или **пол; задание; тест; куйз**.

Класифицирането на жанровете на виртуалната педагогическа реторика по линия монологичност – диалогичност (по Ведър 2000) не е уместно, защото самата технология на Уеб 2.0 платформите предполага някаква форма на интеракция, която е своеобразна форма на обратна връзка, на индикация за взаимодействие на аудиторията с реторическата изява на оратора в онлайн пространството.

Класификация може да се търси по отношение на функциите на виртуалния педагого-реторичния акт в социалните платформи:

<i>Функция</i>	<i>Вид</i>
Да информира/комуникира	Имейл Пост/бележка Чат Видеовръзка Аудиовръзка

Да проучи мнение/получи обратна връзка	Анкета/пол Куиз/Тест Пост/Бележка Имейл
Да убеди	Дискусия с пост и коментари Чат дискусия Видеоконференция Аудиоконференция Имейл Мултимедийна презентация Скринкаст презентация
Да провери познания	Задание/проект Куиз/тест Анкета/пол

Таблица 4: Класификация на видовете виртуални педагогически и реторични актове по критерий - функционалност

От изследването се добива представа за новите проявления на педагогическото ораторство във виртуалното пространство, на което бе дадена дефиниция в първа глава на настоящата дисертация. Обобщавайки, **виртуалната педагогическа реторика се формулира като специфично проявление на ораторството в професионална среда, която представлява педагогическа практика, свързана с изготвяне, споделяне и модерирание на автентично образователно съдържание, което съчетава различни модалности (текст, графика, аудио, видео и т.н.), представяно синхронно или асинхронно, чрез ИКТ и интернет при отчитане на индивидуалните нужди на съвременните ученици във виртуална среда.**

Дизайнът на изследването и включените в него методи във висока степен спомагат за осветляване на особеностите на виртуалната педагогическа реторика при провеждане на смесеното обучение в частта му онлайн. Изследването чрез действие позволи да се реши въпросът, дефиниран при апробацията и киберетнографското наблюдение, че без допълнителна подготовка за усвояване на новите технологии и реторичните особености

на проявлението на комуникацията във виртуалното пространство, учителите не могат да отговорят на изискванията и нуждите на съвременното образование, в което учениците са в центъра на системата. Изготвянето, оценката и приложението на курса по виртуална реторика показва, че чрез реторичното познание могат да се решат определени дефицити в технологично и комуникационно отношение, както и да се развива критично мислене – умения така нужни през 21. век. Изпълнението на задачите, поставени в началото на настоящия труд и изводите от проведеното изследване, дават основание да се потвърди и формулирана хипотеза в началото на текста, а именно, че виртуалната педагогическа реторика играе съществена роля при провеждане на съвременно обучение в онлайн среда. При това в процеса на обучението се съчетават утвърдени реторични традиции и принципи от педагогиката със съвременни модели и методи, като това съчетаване е база при подготовката на преподавателя в училище при осъществяване на ефективно педагогическото общуване и взаимодействие във виртуалната класна стая.

Приносни моменти в дисертационния труд, изведени от докторанта Тодор С. Симеонов

А. Приноси в научно-теоретичен план, допълнение, систематизиране и актуализиране на съществуващото знание

1. Актуализирана е част от категориално-понятийния апарат на виртуалната реторика и се очертава полето на виртуалната педагогическа реторика, като са въведени термините „виртуална педагогическа реторика“, „виртуален ученик“, „виртуален учител“, „виртуален урок“. Извеждат се и се дефинират понятия, които са представени под формата на речник в приложението на дисертацията. С оглед проблематиката в дисертацията са представени специфики и особености на понятията „виртуална класна стая“, „обърната класна стая“, „виртуално обучение“, „бутони за интеракция“, „скрийнкаст“ и други.

2. Обосновава се необходимостта преподавателят в съвременното училище да развива и усъвършенства умения по виртуална реторика и да развива постоянно реторическа и дигитална компетентност; като усвоява знания от традиционното реторическо наследство и да овладява и прилага софтуерни програми паралелно и в съчетание с педагогическите умения.

Б. Приноси в методически и в научно-практически план и развиване на изследователски опит

1. Методът на киберетнографското наблюдение, който е част от създадената и успешно приложена в изследването авторова методика, доказва своята ефективност при анализи на комуникация в онлайн среда и може да бъде използван за изследвания не само на виртуалната класна стая по конкретен предмет или в учебна програма при проучвания на смесено обучение чрез виртуална педагогическа реторика, а и в университетски среди във виртуалната академичната реторика.

2. Създадената, апробираната и приложената програма за обучението по ораторство чрез използване на виртуалната класна стая и на виртуална педагогическа реторика може да бъде развита, адаптирана и прилагана както в средното училище, така и при обучението на студенти.

Списък с публикации на автора

Научни статии, свързани с темата на дисертацията

1. Симеонов, Т. (2015). Приложение на бизнес софтуерни решения в обучението. (Т. Шопова, & А. Николова, Ред.) Информационни технологии, култура, общество, ISBN 978-954-680-990-2, стр. 306-317.
2. Simeonov, T. (2015). Blending educational communication: a Bulgarian case, *Електронно научно списание „Реторика и комуникации“*, бр. 17, <<http://rhetoric.bg/>>, ISSN: 1314-4464.
3. Симеонов, Т. (2015). Скрийнкастинг: трансформация на педагогическата презентация през погледа на киберетнографията. *Електронно научно списание „Реторика и комуникации“*, бр. 20. <<http://rhetoric.bg/>>, ISSN: 1314-4464.
4. Симеонов, Т. (2015). Съвременни измерения на педагогическата реторика във виртуална среда. *Докторантски сборник: Традиции и нови подходи в изследванията в социалните и хуманитарните науки*, София: „Авангард Прима“, ISBN 978-619-160-453-1, стр. 277-286.
5. Simeonov, T. (2016). Blended Project-based Learning for Building 21st Century Skills in a Bulgarian School. *Proceedings of the International Conference 'ICT for Language Learning'*, 9th Edition. Florence: ISSN 2420-9619, стр. 108-111.
6. Simeonov, T. (2016). Digital badges in education: nature and implementation. *Електронно научно списание Rhetoric and Communication E-Journal*, бр. 25. <http://rhetoric.bg/>, ISSN: 1314-4464.
7. Симеонов, Т. (2017). Туипломация: реторически аспекти на политическата комуникация в Твитър. *Лятна школа по връзки с обществеността XVII*. София: Нов Български университет. < http://ebox.nbu.bg/ssc16/view_lesson.php?id=50>

Други публикации, свързани с темата на дисертацията

1. Симеонов, Т. (2015). Анотации на Годор Симеонов – докторант в катедра „Реторика“. (И. Мавродиева, & Й. Тишева, Ред.) *Електронно научно списание „Реторика и комуникации“*, бр. 20, 26-40, < <http://rhetoric.bg/>>, ISSN: 1314-4464.
2. Симеонов, Т. (2016). Представяне на книга „E-Learning and Social Media Education and Citizenship for the Digital 21st Century“. *Електронно научно списание „Реторика и комуникации“*, бр. 24. < <http://rhetoric.bg/>>, ISSN: 1314-4464.